СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLII. Ч. 102. Джерзи Сіті, Н. Дж., 2 травня, 1934.

VOL. XLII. No. 102. Jersey City, N. J., Wednesday, May 2, 1934. THREE CENTS.

АМЕРИКА ОСТЕРІГАЄ ЯПОНІЮ ЗА КИТАЙ

ВАШИНГТОН. — Департамент стейту переслав японському урядови ноту про Китай. Нота відноситься до чуток про становище Японії до Китаю та вияснює становище Злучених Держав у китайськім питанню.

Американський уряд зазначує на вступі цеї ноти, що він уважає за відповідне подати своє становище тому, що недавно появилися японські заяви про Китай, котрі, хоч офіціяльно не вийшли від японського уряду, вони без сумніву зясовують становище Японії.

Далі уряд Злучених Держав підкреслює, що відносини між Злученими Державами й Китаєм є унормовані міждержавними умовами, які обовязують так довго, поки держави їх у відповідний спосіб не змінять. Цим американський уряд заявляється проти самовільного змінювання становища одною державою, без згоди інших.

Американський уряд признає права інших держав у Китаю. Цим він піддержує політику „отвертих дверей".

Накінець нота підкреслює бажання Злучених Держав удержувати добрі сусідські зносини з іншими державами.

УРЯД БУДУЄ ФОНД ДЛЯ СТАБІЛІЗАЦІЇ ДОЛЯРА.

ВАШИНГТОН. — Американський департамент скарбу створив дво-міліярдовий фонд, призначений на стабалізацію доляра.

До цього фонду уряд почав зараховувати все золото в загальнім фонді. В цей спосіб до цього фонду перенесено вже 1 міліярд 800 міліонів долярів. Двіста міліонів долярів знаходиться в касах Федерального Резервового Банку в Ню Йорку.

Уряд ще не подав докладно вияснення своеї акції, вижидаючи тимчасом впливу цього кроку на вартість доляра.

ФЕДЕРАЦІЯ ПРАЦІ ДОМАГАЄТЬСЯ ПОШИРЕННЯ ПЛЯНУ 30-ГОДИННОГО ДНЯ ПРАЦІ.

ВАШИНГТОН. — Американська Федерація Праці віднеслася до президента Рузвелта з закликом, щоби він своїм впливом перепер у конгресі ухвалення законів про поширення 30-годинного тижня праці на всі промисли.

Федерація Праці зазначує, що заходи уряду коло відбудови краю вже дали працю багатьом людям, але всетаки в краю є ще найменше 10 міліонів безробітних, а ці не можуть вернутись до роботи так довго, поки зменшення годин праці не поступить далі.

Федерація Праці подає в своїм заклику, що завдяки "Найрі" одержали роботу три міліони робітників.

БОРОТЬБА ЗА ПОЛІТИКУ ЩОДО АЛЬКОГОЛЮ.

ВАШИНГТОН.—Дванацять конґресменів внесли до президента Рузвелта протест проти політики уряду в алькогольній справі. Протест називає теперішню адміністрацію виробу алькоголю бюрократичною та домагається її повної реорґанізації.

Протестуючі конґресмени критикували теж Джозефа Човта, начальника алькогольного уряду, хоч рівночасно хвалили його за те, що він отверто сказав Америці, що бутлеґерство ще далі є важним питанням для уряду.

Найвищий суд Злучених Держав відмовився звільнити з тюрми тих людей, які сидять за порушення прогибіційного закона.

НОВИЙ ПОДВИГ ДИЛИНДЖЕРА.

ШІКАҐО. — Шайка бандитів роззброїла трох поліцаїв, які шукали бандита Дилинджера. Один з поліцаїв каже, що шайкою проводив сам Дилинджер.

Поліція розслідила, що Дилинджер узброївся наново в Тексасі. Нелсон, один зі знавців машинового кріса в шайці Дилинджера, купив кілька машинових крісів від одного купця в Сан Антоніо.

ЦЕНТР ЗЕМЛЕТРУСІВ У НУТРІ ЗЕМЛІ.

НЮ ЙОРК. — О. У. С. Штетешулте, начальник сейзмоґрафічної стації при університеті Ксавіера в Синсинаті, говорив тут на зборах Сейзмоґрафічного Товариства, що на основі довгих розслідів він переконався, що землетруси трапляються у величезній глибині під поверхнею землі. Цю глибину о. Штетсшулте обчисляє на яких 300 миль.

СМЕРТЬ СТАРОГО ҐЕНЕРАЛА.

ВАШИНГТОН. — У шпиталі Волтера Ріда помер тут ґенерал-майор Гоф Л. Скот, бувший начальник ґенерального штабу американської армії. Мав він 80 літ життя.

Відомий він широко як дуже цікава людина. Як молодий офіцир він воював ще з Індіянами на „Дикім Заході".

ЯКЕ БУДЕ ЦЕ ЛІТО?

Здивовані небувалою погодою люди допитують федеральне Бюро Погоди, яке буде літо. Люди, видно, схиляються до ворожби, що холодна весна означає горяче літо. Бюро Погоди дає до зрозуміння, що з холодної весни такої ворожби робити не можна. Урядники бюра кажуть, що назагал безпечніше сподіватися, що літо буде мати звичайну скількість горячих днів та не буде ріжнитися погодою від останніх літ.

НОВИЙ СПОСІБ ЛІКУВАННЯ ЗАТРОЄНИХ СВІТЛЯНИМ ҐАЗОМ.

На останньому засіданні віденського лікарського товариства проф. д-р Дойч демонстрував новий спосіб лікування затроєних світляним ґазом. Отож затроєному впорскують 10 шестистінних центиметрів розчину голубого метеленового красива і 10 відсотків розчину цукру. Переведені проби виявили, що затроєні світляним ґазом повертались негайно до притомности після впорскнення згаданих розчинів. У такий самий спосіб можна буде ратувати людей, затроєних теж іншими ґазами.

СОЮЗ НАЦІЙ ПРОВАЛИВСЯ З УГОЛЬНИМ КАМЕНЕМ.

(УП) На днях рознеслася всією світовою пресою вістка про те, що десь задівся при будові дому Союза Націй у Женеві з такою помпою посвячений угольний камінь. Мабуть провалився на трясовині, на якій будується цей дім, на такій самій трясовині, на якій збудований увесь Союз Націй. З цього насміхається вся преса світа, бо і є з чого. Ніхто Союза Націй не брав серіозно, за винятком лиш Українців, які від нього сподівалися більше благодати, ніж від своеї праці. І скількиб ми нині були дальше в нашій роботі над визволенням, коли би був Союз Націй провалився скорше, так, як тепер провалився його символ, угольний камінь.

ВИДАТКИ СВІТА НА ЗБРОЄННЯ.

(УП) Німецька преса обраховує, що світові видатки на зброєння дійшли в роках 1930-31 до 18—20 міліярдів марок. Продукція товарів упала від року 1929 до 1932 на приблизно половину. Видатки на зброєння зросли від 1929 року на 7%. В міжнародній продукції припадає на воєнну продукцію 5%. Зріст видатків світа на зброєння зріс від 1913 року до 1931 року на 2/3.

УКРАЇНСЬКА ПІСНЯ В ЧЕСЬКОМУ РАДІО.

(УП) 28. 3. 1934 відбувсь у братіславському радіо концерт української пісні. Співала пані Марія Галинська, віденська Чешка, що в короткому часі дуже гарно опанувала духа української пісні. Вона свого часу виступала з українськими піснями в радіо в Празі. В програму її братіславського концерту ввійшли твори Д. Січинського, Козицького, А. Рудницького, а дальше 12 стрілецьких пісень з альбому Ярославенка. Ідею передання українських пісень радіом подав д-р П. Маценко, що разом зі співачкою опрацьовував програму виступу. — П. Зось.

NRA MEMBER U.S. WE DO OUR PART

ВБИВСТВО НА ПЛЕБАНІЇ.

До мешкання о. Юліяна Морскаті, пароха римо-католицької церкви в італійській части міста Джерзи Сіті, Н. Дж., зайшов у неділю перед полуднем нюарський столяр Домінік Мара та став домагатися від пані Москаті, вдови по браті священика, котра була господинею в пароха, заплати за якусь будівляну роботу. Підчас суперечки з нею Мара почав стріляти до неї з револьвера. Пані Москаті втекла на коридор. Мара побіг за нею, стріляючи в її слід. Його кулі попали в серце пароха, котрий вийшов на коридор. Коли на крик законниць, що мешкають у слідуючім домі, прийшла поліція, парох був нежнвий, а пані Москаті лежала без памяти. Її відставлено до шпиталю; вона має рану в грудях, голові й нозі. Арештований убивник каже, що він мав право вбити паню Москаті, але жалує, що не хотячи вбив священика. Жінка вбивника не дивується поступкови свого мужа. Вона каже, що муж недавно впав при будові на голову й від того часу заховувався дивачно: він збирав фіґурки святих та все держав під подушкою пальму цвітної неділі.

ПОКАРАНО РОБОТОДАВЦЯ ЗА НИЗЬКУ ПЛАТНЮ ДІВЧИНІ.

Суд у Монтреалі наложив на роботодавця Мойше Вілянського 50 долярів кари за те, що одній дівчині, яка працювала в його кравецькій робітні, він платив тільки два доляри і 70 центів за сорок вісім годин праці тижнево. Інша дівчина діставала тільки чотири доляри і 40 центів за 49 годин праці, хоч по закону найменша платня тижнево не сміє бути нижча, як 12 долярів і 50 центів.

АНТИКОМІНТЕРН.

(УП) Союз протикомуністичних орґанізацій Німеччини перемінив на днях свою назву на „Антикомінтерн". Його знамям є блискавка, що прошиває пятьраменну жидівську звізду. Завданням Антикомінтерну є поборювати Комінтерн у Москві та його роботу в цілому світі. Як відомо, Комінтерн є московсько-жидівською орґанізацією в Москві з секціями по всьому світі. Совітський уряд вважає Комінтерн приватною орґанізацією. Боротьба проти Комінтерну не є боротьбою проти пануючої в Московщині системи комунізму, себто боротьбою проти Москви як такої. Зате союз протикомуністичних орґанізацій вів працю проти комунізму як пануючої системи, себто проти Москви. Така зміна назви вказує на покращання відносин між комуністичною Москвою і Німеччиною.

НОБЛЕВА НАГОРОДА.

(УП) На цей рік сума, яка стоїть до розділу в Ноблевій нагороді, виносить 813,029 шведських корон. Розділюється звичайно 5 нагород, себто на кождого в цьому році 162,607 шв. корон. Цілий фонд Нобля виносить тепер около 47 міліонів шв. корон. Цікаво, що цього року й Пілсудського пропонують на цю нагороду за його мирову політику. Чомуб і він не мав заробити на миротворстві?

НА ЖІНОЧИЙ КОНҐРЕС!

На Західній Україні появилася нова відозва Почесного Комітету Українського Жіночого Конґресу, якою взивають українське жіноцтво до участи в Жіночім Конґресі.

ІНСТИТУТ ДЛЯ ДОСЛІДУ ЖИДІВСЬКОЇ ПРОБЛЕМИ.

(УП) У Берліні заложено спеціяльний інститут для досліду жидівської проблеми. Працю в інституті вже почато. В нім працюють богато визначних молодих наукових сил. Першою цілю поставив собі інститут вияснити основно вплив Жидів на політичне життя світа. Свої праці буде інститут видавати в формі наукового оброблення творів. Першою публікацією цього інституту є книжка доцента Феста з високої школи політичних наук у Берліні. Заложення такого інституту можна лише привитати, бо досі жидівське питання науково ніде не розроблене, а коли про нього й писано, то в більшости була це або жидівська інспірація, або писали Жиди самі, розуміється в свойому дусі. Наукове оброблення того питання полекшить і Жидам долю. І для Українців ця справа занадто важлива, щоб її собі легковажати, як це подекуди є тенденція. Жидівське питання прийдеться й нам розвязувати в українській державі і воно в нас куди грізніше, як в інших, бо в нашій країні багато більше Жидів, як всюдиінде і наставлення їх до нас не завсіди прихильне. Спроби в тому напрямку вже в нас є. Згадаємо тільки книжку проф. Мицюка з Праги про аґраризацію Жидів і Україну. Треба сподіватися, що праці цього інституту знайдуть широкий відгомін і серед Українців та що вони причиняться до вияснення жидівської проблеми й у нас. Адреса Інституту є: Інститут цур Ерфоршунґ дер Юденфраґе, Берлін, В 9, Герман Ґірінґ Штрасе 5/III.

ЯК ДБАЮТЬ ЗА ВОЄННИХ ІНВАЛІДІВ У НІМЕЧЧИНІ.

(УП) В національному святі Німеччини 1. травня візьме участь дуже багато людей. Також німецькі інваліди висловили побажання взяти участь у святі, і то в першу чергу такі, що їм самим трудно порушатися. З огляду на те їхнє бажання німецький автомобільний клюб орґанізує своїх членів на цей день з метою допомогти інвалідам та безкоштовно доставити їх на місце свята в Темпельгофі. Цей високо патріотичний заклик увінчався великим успіхом. З радістю голосяться німецькі автомобілісти до того діла, щоби бодай у той спосіб віддячитись тим, що в боротьбі за вітчину віддали все, що мали, а головно своє здоровля.

НОВИЙ ДИКТАТОР В ЕВРОПІ

ВІДЕНЬ. — Нова австрійська конституція стала законом. Парлямент, з якого усунено всяку опозицію, передав усі свої права в руки уряду. Отже канцлер Енґельберт Дольфус став справжнім, законним диктатором. Проти цього запротестували тільки два всенімецькі посли, котрих одначе висміяно, а їх протести не дозволено видрукувати в ґазетах. Протестуючі заявилися проти обмеження горожанських свобід, концентраційних таборів, переслідування невинних жінок і дітей і шпіонажі, яка деморалізує цілу націю. При кінці заявили, що парлямент береться тепер узаконити те, що було злочинством, якого допускався уряд на протязі останніх 12 місяців. З таким урядом, казали вони, нарід не має нічого спільного й не визнає ніяких договорів чи зобовязань того уряду. Над тим протестом перейдено до денного порядку. Протестуючим не залишилося нічого іншого, а тільки опустити парлямент. В той спосіб народилась нова диктатура, яка опирається в Австрії головно на клерикальних колах.

БРИТАНІЯ ЗАДОВОЛЕНА З ЗАЯВИ ЯПОНІЇ.

ЛОНДОН. — Японська заява в справі Китаю, яка наробила стільки шуму і в Анґлії, вже стала „полагодженим інцидентом". Британський уряд приняв до відома вияснення японського міністерства закордонних справ, що Японія визнає договір 9 держав щодо Китаю, і заявив, що це є для нього вистарчаючим вигсненням.

ЧАСОПИС ПОКУТТЯ.

КОЛОМИЯ (Західня Україна). — Почав виходити на Покуттю новий часопис під назвою „Голос Покуття". Зазначено, що це „народній часопис". Його адреса: Коломия, вул. Українська ч. 41. Програма часопису така: Боротьба за добро українського Покуття під національним і соціяльним оглядом. Поступ і розбудження усиплюваних „чорними духами" народніх мас Покуття. Притягання поступових народніх верств Покуття, а спеціяльно трудової інтеліґенції, до народньої праці. Поборювання шкідливих впливів уґодовщини обидвох відтінків, як лівого так і правого, які ведуть до національного й соціяльного поневолення українського народу.

ЗАГАЛЬНЕ ДОБРО ВИЩЕ ДОБРА ОДИНИЦІ.

БЕРЛІН. — Увійшов в життя новий кодекс праці. Він визнає провідників і послідовників. Як одні так і другі складають присягу, що будуть льояльними кличеви наців: „Добро загалу перед добром одиниці".

Покищо кодекс не вводить ніяких особливих новостей щодо платні. А ця справа найважніша. Щойно тоді він покаже свою силу і здатність, коли зможе довести до підвищення заробітних платень. Кодекс не дає теж відповіди, чи Жиди можуть бути „лідерами" в промислі й торговлі. Теоретично вони могли би ними бути, але фактично ні, бо лідер має поучувати підвладних про справи ідеольоґії наців, а до цього Жид не може надаватись, бо та ідеольоґія є звернена проти Жидів.

ЧИСТЦІ НЕМА КІНЦЯ.

МОСКВА. — „Правда" подає, що в київській міській партійній орґанізації були такі страшні надужиття, що сам Сталін зарядив негайну чистку. Виявилося, що найвірніші партійці це були ошуканці й хабарники, котрі здеморалізували цілу управу районових комітетів Києва.

НОВА ЖИДІВСЬКА КОЛЬОНІЯ.

ЛОНДОН. — Не зважаючи на жидівські заперечування, таки твердять, що Жиди носяться з думкою заснувати жидівську кольонію в портуґальській західній Африці.

ПРО ДРУЖБУ АНГЛІЇ Й АМЕРИКИ.

ЛОНДОН. — Анґлійський премієр, Ремзей Мек Донелд, заявив на нарадах Королівського Інституту для міжнародніх справ, що неможливо навіть думати, щоби могли пірватися добрі стосунки між Британією і Злученими Державами. Дружба між тими державами, запевняв Мек Донелд, буде вічною, бо всі ріжниці, що їх ділять, є дрібними. В такім самім тоні говорив і американський амбасадор.

МІЛІТАРНИЙ СОЮЗ ФРАНЦІЇ З ПОЛЬЩЕЮ.

ПАРИЖ. — Зброєння Німеччини зблизило знову Францію до Польщі. Поїздка французького міністра заграничних справ до Варшави діпняла свого. Закріплено з Польщею військовий договір з 1921 року, який держано досі в тайні. В короткім часі Франція вишле до Польщі офіцирів ґенерального штабу, щоби при їх допомозі скріпити мілітарну силу Польщі. Разом з тим буде вислана ще й економічна місія до Польщі, щоби збільшити торговлю між Францією і Польщею.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Friday's issue (with Ukrainian Weekly):		Число з пятниці (з англійською частю):	
One year	$ 2.00	На рік	$ 2.00
Six months	$ 1.25	На пів року	$ 1.25
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.
Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

В АМЕРИКАНСЬКЕ ЖИТТЯ!

Нема мабуть ніякої потреби доказувати, що нам треба брати участь в американськім життю, себто, в життю краю, в якім жиємо, на хліб заробляємо та в якім виховуємо діти, котрі вже тут останується на віки. Це природнє й зрозуміле. Тому прямо неможливо припускати, щоб якась українська ґазета могла ставитися байдужно до того, чи і де які Українці добиваються якихось визначніших становищ на ріжних ділянках американського життя. Зате можна ствердити з повною совістю, що без огляду на те, які є ріжниці між американськими Українцями, їхніми орґанізаціями чи часописами, всі ми раді, коли тільки є де яка змога випхати наших людей наперед. І якби тільки про це йшло, то й не вартувалоб цього підносити. Та тут іде нам про що інше. А саме про тих кандидатів, котрі висувають свої кандидатури, чи там котрих інші висувають, на ріжні політичні уряди, що, річ ясна, є теж доброю і пожадоною річю. Але під певними умовами.

Ми мали вже нагоду підносити на тім місці, що президентови Рузвелтови приписують в Европі головну заслугу в тім, що він почав підносити гідність людини, котра займається політикою, а котру то людину в Америці звикли вважати хабарником і безхарактерником, позбавленим усякої моралі. І ми теж думаємо, як і президент Рузвелт, що займатися політикою, це значить робити почесну й відповідальну роботу, до якої повинні бути допущені люди спосібні, чесні й моральні. Ми не хочемо тим твердити, що ті кандидати, котрих видвигаємо ми, Українці, не є такими, як ми зазначили. Ми лише підносимо, що тільки такі одиниці можуть нам принести честь і славу українському імені в Америці. А люди без таких кваліфікацій, а з українським іменем, були би для нас тільки шкодою, а ніяким зиском.

А далі треба нам памятати ще одно. Щоби комусь вибитися на політичнім полі, як на всякім іншім, треба довго над собою працювати, треба працювати і то дуже часто безкористовно, по ріжних орґанізаціях, наших і американських, і треба давати себе пізнати загалови, щоби потім люди могли голосувати не тільки на якийсь „нумер", але й щоби знали, що це за людина. А в нас буває дуже часто велика активність, але тільки на кілька тижнів перед виборами. А по виборах, а ще як вони невдалі, то й слих пропав. А це не є добре.

Отже висуваймо всюди своїх кандидатів, але таких, котрі своєю працею і чесністю дають ґарантію, що будуть прикрасою українського імени в Америці. А як їх нема багато, то стараймося їх виховати.

О. Сновида.

В ЦАРСТВІ САТАНИ

Передімною бувший учитель сільської школи „Української совітської соціялістичної републики", якого — за пять тисяч злотих (за тисячу долярів) — випустили Совіти до його старої матери в Галичині. Так, так — у Совітах цвите торговля невільниками, бо якжеж інакше назвати оте випускання „горожанина" з соціялістичного „раю" за гроші? Бо славна република совітська потребує шалено грошей, яких не має, от і продає своїх підданих...

Але це не важне. Важне — що оповідає той, котрий вирвався з червоного пекла...

Не даю тут системи, лише — кілька снопів світла, кілька фактів. Передусім, коли вже гроші були зложені — в Москві, всякими способами хотіли чекісти взяти їх, а невільника — не випустити. З тою ціллю — старалися йому пришити всякі справи — „контрреволюції", „уенерівщини" й інше. Не вдалося, мусіли випустити... Тоді — на розставанні — прийшли до бувшої жертви і сказали: — Отже ви їдете до Польщі. Але памятайте, офіційно — ви їдете до Москви. Щоби ніяка душа жива, найближча вам особа не сміла знати, що ви до Польщі їдете викуплені, бо як дізнаються, то — **трупи ваші доїдуть до Галичини".** Що це значить? Чому? Поперше тому, що ніхто в СССР не сміє знати, що Совіти торгують як бидлом своїми зсоціялізованими „горожанами". А по друге—ціла преса реве, що в цілій Европі відносини далеко гірші як в Совітах, а тут—якийсь учитель з Галичини може зложити аж тисячу долярів, щоби викупитися від пекельної влади. Чи цеж не була би безприкладна компромітація „першої в світі соціялістичної републики", компромітація режіму? Тому: мовчи — або труп.

Коли той учитель уперше в потягу побачив шкільну дітвору, плакати став. Бо таких веселих і добре відживлених (добре — в порівнанні з большевицькими) дітей давно не бачив. Бо на підсовітській Україні — всі шкільні діти — спухлі від голоду і виглядають жахливо...

Даю йому нашу пресу про стосунки в СССР і на Україні. Усміхається: це лише половина правди. Ціла правда — жахливіша, ви про неї поняття тут мати не можете...

Села? В богатьох селах вимерло (або заслано) до половини і до 60% людности. В деяких — нікого нема, лише над канцелярією громадською — чорна фана повіває... Комуж добре жиється? Невже нікому?

О чому, добре жиється тим, які багнетами своїми підтримують крівавий режім Сталіна і Жидів на Україні і в Росії.

Ось приходить совітський офіцир, сідає, розгощується, нарікає, що вчитель не має чим його приняти.

— Такий наш пайок, відповідає той. А у вас який?

— Гм, усміхається вояк, у нас ліпший. Такого пайка як у вас — **узброеній людині небезпечно давати...**

Соціялістична справедливість і рівність.

А з учителями робиться так: в осени, як має розпочатися наука — ще зносні пайки, коло вчительства танцює влада — щоб не розбіглося. А далі — чираз гірше — з платнею залягають, пайків не дають. І так чимраз гірше. Аж коли знову осінь зближається, знову обіцянки, щоб принадити до школи.

Обман, лайдацтво, крутійство і терор.

Чи це все приголомшує нашу людність? Певно, багато гине. Але дивно життєву силу має наш нарід. От другому учителеви виточили процес за — антисемітизм у школі: На чім полягав той антисемітизм? На тім, що один (таксамо спухлий і голодний) хлопець бавився з двома іншими в — отамана і повстання. Ці два інші були Жидки. Він арештував їх, казав вимовити „кукурудза"; і — тоді обкладав палицею... Що він при цім думав? Може про батька, замордованого батьками тих Жиденят... Може про матір, арештовану й заслану чекістами, які теж не могли вимовити „р"...

Жмут фактів, жмут розріжнених споминів. Але чуючи їх, серце леденіє і стискається з жаху — не так з причини голоду і фізичного винищення, як з причини тої підлої наруги, якій, піддають той гордий і гарний український нарід.

Нам тепер тяжко зрозуміти може гайдамаччину, а декому ного Шевченка. А реакція на переходить Україна — під Росією — напевно зродить неодного Шевченка. А ріакція на ті знущання і пониження українського народу чи не може довести до нового розпучливого кроку — до нової гайдамаччини?

САБАВДІЯ.

Дня 15 квітня 1934 року в Італії народилося нове місто — Сабавдія, — молодша сестра Літорії, що народилася недалеко від неї минулого року.

Літорія і Сабавдія — діти орґанізаційного ґенія італійського диктатора Мусолінія.

Там, де біліють тепер білі мури міських домиків, де підносяться до неба башти муніціпалітетів та дзвіниці церков, ще три роки тому простягалося непрохідне болото. Дня 14 лютого 1931 року голова орґанізації бувших вояків, яка головним чином переводить меліорацію земель в Італії, для розподілу її потім між безземельних бувших вояків, **вперше** розмовляв з Мусолінієм про перспективи осушки понтійського болота, що займало величезні простори землі між Вольськими, Авзонськими, Лепинськими горами з одного боку і Тиренським морем — з другого. На протязі мало не двох тисяч років, починаючи з часів римських імператорів, виникало чимало проєктів щодо осушки цього болота, яке зробилося загрозливим малярійним осередком, — але ніякий проєкт не міг бути виконаний за браком засобів і — головно — відповідної енерґії. І от тепер фашистівський уряд може похвалитися, що зумів доконати те, чого не могли перевести його попередники. Дня 30 червня 1932 року Мусоліні заклав перший камінь Літорії, а 18 грудня 1932 року Літорію покликано вже до офіційного життя. Дня 5 серпня 1933 року Мусоліні закладає перший камінь Сабавдії, а 15 квітня 1934 р. король і королева покликали до життя і це нове місто, яке, разом з Літорією, робиться важливим осередком для двацятьох ріжних менших містечок, що все носять імена місць, де відбулися за великої війни найважливіші для Італії бої — Борґо ді Пяве, Борґо ді Ґраппа і т. д. Тепер 1,350 родин бувших вояків знайшли вже собі тут дуже затишні й привітні хати з відповідними шматками меліорованої землі, де вже зеленіє прегарна густа пшениця. Ось деякі цифри, що дадуть деяке зрозуміння для розмірів переведеної тут за ці три роки роботи. Проведено шляхів на 416 кільометрів; прокопано каналів для спуску води з болота до моря 1,756 кільометрів. Зрушено землі підчас тих робіт 9,800,000 кубічних метрів.

На запрошення орґанізації Бувших Вояків Ваш кореспондент теж був присутній при відкриттю нового міста королем та королевою і мав можливість оглянути нові будинки Сабавдії та переведені навкруги неї роботи. Положення Сабавдії є впрост чудове на березі прегарного озера, недалеко від моря, серед ліса, що вимагав теж величезної роботи для його прочищення. Сабавдія має всі шанси зробитися поважним туристичним центром. І то тим більше, що з цією місцевістю звязується леґенда про славного троянського героя Енея та чарівницю Цирце, що її імя ще досі збереглося за мальоничою горою, яка несподівано підноситься з моря, недалеко від Сабавдії.

Домики Сабавдії вибудовано в новому раціоналістичному стилі, без зайвих прикрас, без кривих ліній, без колюмн і аркад, — але все в простих лініях, з чисельними терасами. Треба признати, що для маленьких будинків цей стиль придається дуже добре. Але зате великі буденки — театр і кінематоґраф, муніціпалітет, осередок місцевих фашистів, осередок бувших вояків і інші, що оточують головну Площу Революції, — занадто нагадують своїм виглядом звичайні касарні і видаються очам замало привабливими. Зате в середині вони мають силу повітря і світла.

Нове місто нараховує вже 29 вулиць, пять площ чи майданів, десять великих будевель, з котрих найкращою, на мій погляд, є Палата Почти і Телеґрафу, та 1,027 менших будинків для житла.

Досі повернено з болота в оброблені поля — 41,600 гектарів землі. — „Ось війна, яку ми воліємо", — сказав Мусоліні минулого року при відкриттю Літорії, натякаючи на ті трудноці, які треба було перебороти в боротьбі з тутешньою природою та станом ґрунту. — „Ми встановляємо новий суспільний лад, — повторив він цього року кореспондентови „Ди Ню Йорк Таймс", — і ми не хочемо, щоби нам хтось перешкаджав в цій нашій орґанізаційній роботі... На цьому, суходолі ніхто не бажає війни. Забезпечте нам десять років мира".

Італія переводить велику розбудовчу роботу. Німеччина переводить велику розбудовчу роботу. Совіти також намагаються вилізти з тої мізерії, в якій знайшлися... і складають все нові пятирічки... Заняті внутрішніми труднощами, Злучені Держави Америки все більше замикаються самі в собі і таксамо хотять переводити розбудовчу роботу. Всі потребують періоду спокою і мира. Всі „воліють оту внутрішню війну" від зовнішньої. Бо всі мають над чим і де працювати. Кожний є паном на своїй власній землі. І ми теж хочемо бути „паном на нашій землі", і ми теж хочемо творчої розбудовчої праці. Але для цього — мусимо думати ще багато і провійну зовнішню, яка для нас неминуча.

Евген Онацький.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

ЩО ВАРТА МАШИНЕРІЯ.

Карло Т. Комптон, президент Месечусетського Інституту Технольоґії, обчислив, що вся машинерія, котра знаходиться в американських підприємствах, робить стільки роботи, що на її зроблення треба би 6 тисяч міліонів людей.

Які наслідки має цей факт? Першим наслідком, без сумніву, є те, що завдяки машиновим винаходам кожда людина в Америці робить пересічно стільки, скільки роблять 50 людей. Це значить, що життя людини в Америці пересічно кількадесять разів багатше, ніж би воно було без машин.

Та це ще видно не все. Цей факт має теж поважні наслідки. Інжинір Комптон каже, що через машинерію конкуренція між людьми стала агато гостріша та що в будучности людина, яка вміє орудувати машинерією, та щораз новіщою, буде мати на себе кращий попит, ніж людина, котра того не має.

ПЕРЕВОРОТ У ЦЕРКВІ.

У конґреґаціональній церкві в Сіетел, в стейті Вашингтон, скоїлася внутрішня революція. Парохіяни цеї богацької церкви прогнали свого пароха за те, що він дозволив маляреви, Росови Гилови, намалювати непристойні образи на мурах церковної будівлі. Між непристойними образами вичисляють образ, що представляє лінч Мурина, та образ, що представляє обідраного американського фармера, який переорює поле, вкрите дозрілим збіжем.

Щодо першого образу, то чи не нагадує він кілька сцен з історії Христа? Щодо другого, то чи не змальовує він живо основну траґедію американського фармера в нинішній депресії? Справді: чи може бути щось більше суперечного, як вид обдертого й виголоднілого фармера, який переорює незібране ним збіже? З цим рівнятися може хіба вид робітника, котрий, набивши маґазини всяким добром, голодує й бідує без тих річей, яких у маґазинах повно.

ОБРАЗ І ПРИСТОЙНІСТЬ.

Сіетельські конґреґаціоналісти, караючи свого пастора за такі образи, взялися видно нищити суспільне лихо в цей спосіб, що заборонили образи, які це зображують.

Це в дечому нагадує відому суперечку між папою Юлієм Другим і малярем Мікель Анджельом. Коли відслонено образ страшного суду, намальований цим малярем у Сикстинській Каплиці у Ватикані, папа, щоби вдоволити протести критиків, огірчений, тим, що всі особи на образі були наґі, приказав домалювати на образі відповідні заслони для наготи. Маляр Мікель Анджельо, довідавшися про це, сказав тоді памятні слова: „Чи не ліпше зробив би папа, коли би замісць викорінювати неморальність на моїх образах, викорінював її в світі?"

ПРОЛЄТАРІЯТ В АМЕРИЦІ?

Рексфорд Герсі, професор промисловости в Пенсилвенійськім університеті, придумав спосіб допевнитися, якими справами людина найбільше займається. Каже він, що при помочі своїх спроб він переконався, що пересічний робітник в Америці займається чуттєво 70 разів більше погодою, ніж політикою. Це специяльно різко відбивається від становища німецького робітника, котрий звичайно багато живіще реаґує на питання політики, ніж на питання погоди.

Які висновки можна робити з того, професор не каже. Чи це значить, що американський робітник назагал ще селянин? Чи може, що йому краще жиється й тому він може на погоду більше звертати уваґу? Чи може він узагалі не здібний думати про політику?

Гнат Крашанко.

ДВІ НЕВДЯЧНОСТИ.

(Історичне оповідання).

3)

Очевидно, як заслужить собі на таку ласку. Бо гадаю, і ви відступили би від гадки заадоптовання хлопця, як би показалося, що він не варт того...

— Кажу вам ще раз, що мені тяжко було би розстатися з хлопцем. Та я, як його опікун, обовязаний дбати за його будучність. Добра будучність не лиш в добрім хлібі. Дитині треба дати хліб такий, який їй дасть також найбільше вдоволення, до якого вона має найбільший хист.

— Я міркую собі, що той хлопець, неначе вродився, щоби сидіти не в крамі, а на кони; щоби заробляти на хліб не вагою, ні ліктем, а шаблею.

— А хтож то може нині вже знати, що за душа в такім тілі сидить?

— Може би його спитати, до чого його тягне?

— Або така дитина знає, що для неї, а що не для неї? нього?

— Його очи кажуть мені і його розмова з ним сказали мені, що той хлопець лише своїми роками дитина. Духово Нестор розвинений над свій вік. Я таки радив би побалакати з ним.

Мешкання Сидоровича було на поверсі над крамом. Коли йому треба було переказати щось, то палицею застукав у стелю і згори зараз хтось прибігав. Звичайно Нестор, як тоді був дома. І тепер Сидорович взяв палицю і застукав. Надбіг Нестор. Щоби йому не виявити, чого його кличе, Сидорович сказав:

— Я з паном Розворським піду до винярні. До тої італійської. Ти лишишся тут. Як хто прийде до мене, то справ його до тої винярні. Неначе би між Розворським і Сидоровичем ще ніякої балачки не було, Розворський сказав до Сидоровича:

— Я з тим вашим хлопцем вже балакав, заки ви надійшли. Я бачу, що він сотворений не на купця, а на жовніра. Я спитав його, чи не волів би їсти військовий хліб. Та на те він, ні бе, ні ме.

— Може би ти справді волів?... — спитав Сидорович.

— Волів би, чи не волів, інакше не може бути, як тепер є, — хлопчина відповів несміло. — Хіба...

— Ну, що хіба?

— Хіба би ви прогнали мене від себе... Тай то не помогло би мені, бо такого малого жаден ротмістр до свого війська не возьме.

— А як би взяв тебе хтось такий, що тебе виховав би на лицаря? — спитав Розворський.

— Як би мене хто взяв, такий чи не такий, то я втік би назад сюди.

— Ти втік би? — спитав Сидорович.

Хлопчина пригорнувся до свого опікуна, обійняв його і відповів:

— Якжеж мені вас покинути? Ви мені як батько...

— То лиш тому, що я тобі як батько, ти не покинув би мене? Не тому, що хотів би стати купцем?

Нестор не відповів нічого. Сидорович і Розворський зглянулися.

— Він буде мій! — погадав собі Розворський.

— Хлопчина піде від мене, — подумав Сидорович.

— Сидиж тут, і як хто прийде, відішли його до винярні, — сказав до хлопця.

Нестор лишився в крамі сам. У винярні, коли оба сіли за столом, перший промовив Сидорович. Добрий хлопчина. Рветься до війська, та совість не позволяє йому покинути мене. Та він ще дитина. Про військо ще пора думати.

— Як до війська піде аж тоді, коли вже підросте, то тоді хіба буде тільки затяжцем, або взагалі якоюсь малою фіґурою. Щоби у війську дійти до чогось почеснішого, треба мати військову школу... військового ремесла треба вчитися від дитини. Дайте його до мене. Я буду йому за батька, так як ви.

— Не знаю, чи схоче?

— Кажу вам, що схоче. Поясните йому, що ви його не відступаєте мені, а лиш даєте до мене на науку.

— І я не хотів би інакше. Я дав би його до вас, як би він далі лишився мій, і як би на кожде моє жадання, ви мені хлопця назад віддали.

— Згода! — сказав Розворський, витягаючи до Сидоровича руку.

— Вперед я мушу з ним побалакати. Гадаю, що не далі як до місяця покажеться, чи він схоче перейти до вас... Коли вже ми до такого добалакалися, то скажу вам, що по його батькови лишилася пригорща червінців. Нестор сего не знає, бо ще не потребує знати. Кромі того скажу вам, що хлопчина має стриєчного стрийка, бездітного вдівця Дамяна. Той Дамян Затурський має в Люблині свою власну хату. Жиє як жебрак, хоч люди кажуть, що має великий маєток в сріблі і в довжних грамотах великих панів.

— То чомуж він Нестора не взяв до себе, — спитав Розворський.

— То страшний скупердя. Коли батько Нестора помер, люди взяли дитину і поїхали з нею до того стриєчного брата небіжчика... до Дамяна Затурського в Люблині. Скупар і до хати не впустив їх. Заступивши собою двері, сказав:

„То далекий кіл в плоті. Не знав мене, я не знав його. Моя хата з краю!"

— Ось причина, чому я хлопця взяв до себе. Я гадаю, що як той Дамян Затурський має який маєток, то таки полишить його одинокому своякови, хоч каже, що то далекий кіл в плоті.

— Полишить, або не полишить. Як той маєток в скрині, то скористає той, що випадково буде при вмираючім; або як скупар вмре самітний, хто перший увійде до його хати. Та я, беручи хлопця до себе, на ніякі його маєтки, на ніяку відумерщину в його користь не рахую.

(Далі буде).

З ЮВИЛЕЙНОЇ КАМПАНІЇ У. Н. СОЮЗА.

РОСФОРД, ОГАЙО.

До Хвального Уряду У. Н. Союза:

Повідомляю, що на зборах молоді, котрі я скликав 22-го квітня, основано в нашій місцевости окремий молодечий відділ У. Н. Союза. На тих перших зборах приступили до У. Н. Союза 14 членів. В залученню посилаю Вам 12 аплікацій про приняття в члени, а дві аплікації перешлю на днях. Наша молодь була тут зорганізована в український клюб танцюристів, а тепер змінила ту назву на Молодечий Відділ У. Н. Союза, Тов. Українська Єдність. Що правда, то ще не всі члени бувшого клюбу приступили до У. Н. Союза, та одначе я вірю, що в короткому часі всі вони будуть членами нашої організації. Вважаю, що творення окремих молодечих відділів є під теперішню пору конечне, коли ми бажаємо приєднати молодь до У. Н. Союза. На мою думку, це є взагалі одинокий спосіб приєднування молоді до нашої організації. Молодь буде скорше горнутись до таких відділів, де вона матиме можність сама собою зарядувати.

В надії, що цей Ювилейний Рік У. Н. Союза увінчається успіхом, остаюся з поважанням

Н. ПРОЦЬ,
секретар 235 від. У. Н. Союза.

—:—

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН.

Величаве Ювилейне Свято У. Н. Союза.

Від. 370 У. Н. Союза відсвяткував 40-ліття У. Н. Союза 29. квітня ц. р. Рано відправлено панахиду по померших членах У. Н. Союза в місцевій гр. кат. церкві, а пополудни відбувся концерт. Були промови, деклямації і співи. На ювилей прибули відділові уряди та поодинокі члени з околичних місцевостей, як Ансонія, Бріджпорт, Дербі, Савтпорт і інші. Була також присутня головна радна О. Придун. Реферат про У. Н. Союз виголосив гол. рек. секретар Д. Галичин. З нагоди ювилейного свята, місцевий відділовий уряд придбав 19 нових членів, яких імена прочитав голова Ювилейного Комітету, К. Марущак. Якраз придбання тих 19 нових членів причинилось найбільше до властивого звеличення 40-літнього ювилею У. Н. Союза.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Організація українських бизнесменів.

Дивується дехто, що наших бизнесменів не видно при ніякій праці народній, ані в товариствах. Шукають причини такого невідрадного явища. Не буду над тим багато розписуватись, але в кількох словах хочу подати мої завваги, може так є, і чи можна це змінити на краще.

Перше всього, треба взяти під увагу, що наші гросерники це звичайно люди, які мають мало знання шкільного й практичного приготовання, а як і мають, то так мало, що на американському ґрунті не вистарчає. Багато є між нами людей, які пішли до даного бизнесу через збіг ріжних обставин з думкою заробити пару тисяч долярів і вийти з даного бизнесу. Друге, багато людей, які тяжкою фізичною працею заощадили деякий гріш, пішли також до бизнесу, щоби не рушити покладного гроша, бо, мовляв, гросерник стільки доробиться, що прожне й найконечніші видатки покрие.

Є це одна кляса людей, які мали несогіршу роботу, але можливо затяжку, а думали, що в бизнесі будуть лекше працювати і не буде над ними „боса". Вони проміняли 8-годинний день праці на 14, 16, а то й 20-годинний. Є й такі, що пішли до бизнесу з підготовкою шкільною і практичною, та, на жаль, тих найменше.

Взяти треба під увагу, що всі вони мусять вже у 5-тій годині рано бути на ногах і перестояти до 12 год. в ночі. Тому зовсім не дивно, що тих людей нема в громадському життю. Ті люди так перемучені, що навіть не можуть доглянути як слід своєї родини, а не то, щоб їм оставалось часу на громадську працю.

В 1931 р. повстає в Ню Йорку, за почином кількох енергічних одиниць, перша українська організація ґросерників, яка бажає зеднати всіх ґросерників, щоби поліпшити долю тих бизнесових невільників. Та на жаль, не дивлячися на ріжні поклики й відозви, на яких 200 ґросерників, тільки кілька десяток людей зрозуміли ціль такої організації, і пішли на зустріч кличеви організації. По році праці товариство заінкорпоровано під назвою: East Side Grocers and Delicatessen Ass'n Inc. Відчинено свій власний масарський склеп. Почали теж розвозити товар по наших ґросерниках. Одначе через байдужість загалу ґросерників той склеп не розвинувся як слід, хоч він конче ґросерникам потрібний до ведення успішної конкуренції з подібними чужинецькими компаніями.

В 1933 р. знов почалась живіша праця між нашими ґросерниками тому, що в американському промислі наростали скоро поважні зміни. Дальше, боротьба на підставі ріжних кодексів з боку N. R. A. заставила українських ґросерників подумати над своєю долею. Одиниці, які взялись за ту тяжку працю, мали надію, що хоч тепер зрозуміють ґросерники, у власному інтересі, що тут іде про те, чи бути або не бути українському ґросерникови. На жаль, наші люди ще не всі розуміють вагу організації, бо коли завязано нову організацію під назвою: "Square Deal Association", то вписалося заледви 39 членів, хоч вписове виносить тільки долара, а місячна вкладка також доляра. Решта спить дальше.

Не дивлячися на байдужність самих таки ґросерників, обі організації поступають вперед. Доказом того були вибори до „Board Code Authority" дня 27. лютого ц. р. На цілий Мангаттен мало вибратися тільки одного члена до того уряду. Нам, українським ґросерникам, ані на думку не приходило поставити свого кандидата, бо в Ню Йорку є тисячі організацій жидівських, німецьких, італійських, а наших бизнесменів мала горстка, і то вони ходять самопас. Однак за порадою нашого адвоката п. Піянака, ми поставили і свого кандидата п. Микитовича. Інші організації виставили також своїх кандидатів, але між ними прийшло до такого розбиття, що така організація як „Індепендент Ґросерс", яка має 10 своїх відділів і кілька тисяч членів, пішла на компроміс, відкликала свого кандидата та голосувала на нашого. Але тут знов ми перепали, тільки через українську байдужість, і то тільки 36 голосами, бо багато наших сиділи в дома. Та ми тим тільки скріпились, бо побачили, що витревалою й солідною працею український бизнесмен мусить стати нарівні з чужинецькими, бо та категорія людей має велике значіння в кождому народі й державі, тільки ми, на жаль, не маємо ще виробленого солідного купецтва. Тому пожаданим є, щоби кождий український ґросерник був членом своєї організації, бо тільки в злуці можемо ми протиставитись тій страшній конкуренції "ланцюхових сторів", які за всяку ціну стараються знищити незалежних бизнесменів.

Організація важна ще й тому, що тепер почали валитись на наші голови всякі податки, яких досі не було. І так: від дня 9. квітня ввійшов в життя закон, що кожда ґросерня мусить до 1. травня викупити „лайсенс" на продаж молока за $3. Вже предложено до ухвали інші проєкти на „лайсенси", один $15 для тих, що продають хліб і булки, другий на $25, за право мати ґросерню, а позатим багато інших оплат. Тому ми мусимо створити сильну організацію українських ґросерників, яка могла б обороняти наші справи. Треба нам вже раз подивитися на світ без окулярів, сміло, а не крадьки, бо коли навіть тисячні і міліонові одиниці ґуртуються у великі трости, то нам, дрібним купцям, тимбільше треба лучитись. Перші леди вже проломані. Тепер тільки троха більше праці, солідности й витревалости, а збудуємо свою сильну, купецьку організацію, яка не одному зможе стати в пригоді.

Скажу ще кілька слів до українського громадянства. Не знаю, що за причина, що українське громадянство не дуже радо підпирає своїх купців. Не хочеться вірити, щоби чужинець вже аж такий був добрий, що треба свого покидати. Вірю, що наш купець, як не може вас обслужити ліпше від чужинця, то вже певно не гірше. Хоч би й були які недомагання зі сторони наших бизнесменів, то треба бути вирозумілим, як ми вирозумілі для чужих. Наші люди лишають у чужих руках річно в самім тільки Ню Йорку не менше сім міліонів долярів на самі споживчі артикули. Подумаймо над тим, чому та велика сума гроша, а в крайній мірі хоч половина того не могла би переходити через наші руки. Зиск тоді лишався би між нами. Скільки то доброго і пожиточного можнаб зробити для свого народу! Не жалуватись нам і не нарікати, що ми бідні, а рівночасно пускати цілі міліони через руки чужинців, лишаючи зиск у їх руках. Пора нам уже раз те зрозуміти, що кождий цент, який видаємо на щонебудь, повинен іти тільки через українські руки, бо, попираючи своїх, попираємо самі себе, і гріш, хоч у частині, вернеться для народу. Менше нарікань, а більше праці і витревалости, а побачимо, що в злуці і згоді одні і другі докажуть великого діла на користь свому народови.

М. Бойчук, ґросерник.

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА.

Українець, скрипак з Філаделфії, виступить на концерті в Німеччині.

Молодий український скрипак з Філаделфії, п. Филип Дубас, котрий по укінченню музичної консерваторії в Філаделфії виїхав тому рік до Німеччини на продовжування своїх музичних студій, виступає на сцені в одній з великих музичних галь в Ляйпціґу, Німеччина.

Концерт цей буде в червні і наш Филип буде грати Vieuxtemps op. 10 Concerto in E major, в супроводі орхестри.

Професори музики в Ляйпціґу одушевляються його технікою і талантом. Бачимо, що сповняться наші сподівання, та що наш Филип принесе славу собі і свому народови. Філаделфія завсіди буде горда з Филипа і тепер очікує його повороту, який здійсниться, але хіба аж за рік.

П. Д.

Торговельний агент хотів би говорити з директором підприємства.

— Нема його.

— Не зашкодило би вам, колиб ви пустили мене до нього.

— Скільки?

— Пять долярів!

— Навіть тоді, як не замовить у вас нічого?

— Навіть і тоді! Ось вам пять долярів.

— Чи тепер можу говорити з директором?

— Можете.

— Де ж він?

— Перед вами стоїть.

— Таж ти був обіцяв собі, що не даси себе замкнути, а ти вже знову в арешті?!

— Ну, так, хлопці, я не хотів датися, та там тих вязничних сторожів було аж три.

ПРОТОКОЛ

з річного засідання головного уряду Українського Народного Союза, яке відбулося в днях 19 до 24 лютого 1934 року в домі У. Н. Союза під ч. 81—83 Гренд Стріт, Джерзи Сіти, Н. Дж.

(34)

ТРЕТІЙ ДЕНЬ РІЧНОГО ЗАСІДАННЯ.

Контрольор Д. Капітула запитує, чи не можнаб зменшити число кореспондентів „Свободи", яких є аж 7, а в тому самому часі „Свобода" працює з недобором.

Д-р Л. Мишуга:

Всі кореспонденти „Свободи" побирають разом накупу таку платню, яку повинні би ми заплатити по праці й заслузі одному доброму кореспондентови.

Контрольор А. Пашук ставить такі питання:

1.Відповідальний редактор твердить у своїому звіті, що без додаткової редакційної сили не можна обійтись. Я вважаю, а таксамо і багато членів, що теперішній склад редакції є вповні вистарчаючий.

2. Чому „Свобода" поміщує вірші, що ображують релігійні почування людини.

3.Чому поміщується вірші з образою осіб. (Тут контрольор відчитує дотичні вірші).

4. Чому Союзовець має чекати нераз 4 тижні на поміщення допису, а доклад В. Кедровського з конгресу Обєднання поміщувано зараз.

5. В редакційному звіті було сказано, що газета не служить для науки, але книжка. Отже яким цілям служить часопис?

6. У звіті було сказано, що редактор повинен час від часу поїхати до Европи. Яка є ціль такої подорожі?

7. Чому не поміщуються цікавіших старокраєвих новинок.

8. Чому „Свобода" має так мало переплатників.

9. Є домагання і нарікання зі сторони членів, що „Свобода" нераз є неінтересна.

Д-р Л. Мишуга:

До 1. Найкраще піти до людей, що обзнайомлені з газетярським ділом, і запитати їх, чи можливо редагувати щоденну газету двома силами в редакції й ще вимагати від тих редакторів, щоби вели політику, їздили на віча, відчити, вели Союзову кампанію, скликували конгреси, виробляли меморіяли, видавали книжки і т. п. Це неможливо виконати. Значиться, що треба дати якусь помічну силу, або звільнити редакторів від тих усіх громадянських обовязків, які на них спочивають.

До 2. Ніяких таких віршів не було, а був тільки один вірш, який є сатирою на наші відносини, а в якім говориться про церковного маляра і про те, як то важко людям „догодити". Це є наслідування Руданського. Що є добре в книжках шкільних навіть під австрійсько-польською цензурою, це годі вважати за неморальне чи протирелігійне в „Свободі".

До 3. Дозволю собі відчитати листа, висланого з редакції у відповідь на запит у справі того вірша, який не є звернений супроти ніякої, точно означеної особи, не подає ніякого імени і ніякої місцевости.

До 4. Допис, про котрий ви згадуєте, відносився до оголошення в справі збірки на Рідний Край. Таких докладів як той, що його виголосив В. Кедровський на Обєднанню, було більше і їх не можна порівнувати з оголошенням. В докладах обговорюється такі справи, як голод на Україні, українська школа в Америці, молодь і старше покоління, молодь і військовий вишкіл, наша участь в американським політичнім життю, всеукраїнський конгрес і т. п. Все те справи, котрі належать до тих проблем, які наш орган розбирає в редакційних статтях і які мають величезну вагу в нашім організаційнім, еміграційнім і загально-українськім життю.

До 5. Модерний часопис має в першу чергу старатись подавати точно й скоро найновіші вісти в ріжних ділянок життя. В редакційних статтях висказує орган свою опінію щодо тих подій. А набирати знання треба дорогою школи чи самоосвіти з книжок, читання і вивчення.

До 6. Неможливо бути провідним органом у політичних українських справах і добре орієнтуватися та не бути в спромозі провірити ті події на місці. Особливо неможливо це в українських обставинах, коли через ворожі окупації й цензури годі обмінятись думками в пресі, ні навіть листовно обмінятись. Назрівають важні політичні події, які заставляють і Українців в Америці до важних кроків. Щоби не зблудити в таких випадках, треба добре знати ситуацію на міжнароднім полі і нашу власну. Тому треба дістати інформації з перших жерел і тому треба редакторови бути в Европі й бачитися з передовими нашими людьми та приглянутись нашому життю на місці. Це теж потрібне й на те, щоби на вічах і відчитах можна виступати з новим матеріялом і з новими враженнями. Це розуміють добре по редакціях чужих газет, це й нам треба мати на увазі.

До 7. Новинок не видумуємо. Як життя не є цікаве, то й новинки не цікаві.

До 8. Якби наш нарід цінив як слід свою пресу і читав газети, то ми малиб сьогодня свою державу. А так у краю мають газети так мало передплатників, що прямо стидно подати це до відома чужинцям. Ми ще замало освідомлені, щоби зрозуміти вагу преси.

До 9. Часопис не може всім догодити. Одному подабаєть „Як пан радник жениться", а другий протестує, що замісць таких „дурниць" краще писати щось з науки. Як хто має свої завваги, хай пише до „Свободи", а ми їх надрукуємо. Хай усі знають, що є неінтересне. Тоді буде можна дати якусь відповідь. Сказати „неінтересне", значить нічого не сказати.

Заступник гол предсідника, В. Малевич, завважає, що було би вказаним розяснити докладно питання, з яким можна часто стрінутися зі сторони членів, а саме: що означає напрям народньо-демократичний. Також запитує він, як можна запобігти цьому, щоби „Свобода" не працювала з недобором.

Д-р Л. Мишуга:

На тему, що означає напрям народньо-демократичний, були друковані в „Свободі" довгі реферати, виголошені на конгресах Обєднання. В нашій програмі ми віримо в те, що нам треба опертись на наші народні маси, на нарід. Треба його відповідно освідомити і просвітити, а тоді буде можна з ним вирішувати і найтяжчі проблеми держави шляхом референдуму, чи шляхом парляментаризму, себто рішенням більшости вибраних народом представників, з тим, що більшість рішає, а меншість повинується такому рішенню.

Щодо недобору, то скажу, що „Свобода" не є бизнесовий орган, а створений для певних ідейних цілей. Того роду органи, а є вони в усіх народів, навіть таких як Англійці, мають звичайно всього по кільканадцять тисяч передплатників, або й менше, але, не зважаючи на те, вони є рішаючим чинником у політиці, чи в інших ділянках. Такий орган не поплачується матеріяльно. Його підпирають організації чи одиниці з вищих, моральних чи національних цілей. Таким є і „Свобода". Вона була перша, а з її ідеї створився У. Н. Союз. Не стане її, не стане в Америці й У. Н. Союза. До того треба додати, що всі підприємства й газети борються в тих часах депресії з дефіцитами. „Свобода" покрила свій дефіцит з заощаджених давніше грошей, і то заощаджених на тім, що не платила як слід ні редакторам, ні друкарським, чи яким іншим робітникам.

В дискусії над звітом відповідального редактора забирають ще слово радні Г. Євусяк і О. Придун.

Радна О. Придун заявляє, що, на її думку, „Свобода" не повинна містити більше віршів про святих в той спосіб, як попередньо було згадано.

Радний Г. Євусяк звертає увагу на ту обставину, що „Свобода" розходиться по цілій Америці, отже майже неможливо є підібрати якраз такі дописи і новинки, які булиб інтересні для кожного читача в кожній місцевости. Американці запобігають цьому в той спосіб, що видають льокальні ґазети. Ми цього не можемо зробити. Тому, маючи на увазі ті всі труднощі, треба ствердити, що „Свобода", яка має служити загалови, сповняє як слід своє завдання. Радний Євусяк заявляється також за те, щоби в „Свободі", а зокрема в „Юкреініен Вікли", писати більше про спорт, бо тим молодь найбільше інтересується.

Під кінець дискусії над звітом відповідального редактора уділено ще голосу С. Шумейкови, редакторови „Юкреініен Вікли".

Д-р Мишуга, говорив С. Шумейко, обговорив докладно у своєму звіті все, що може відноситися до „Юкреініен Вікли". Поділяю думки радного Г. Євусяка, що спорт є цікавий для молоді, і тому про це треба якнайбільше писати. Та, на мою думку, молодь потребує якоїсь твердшої опори, ніж спорт. Тої твердої опори ми не збудуємо на самім спорті, а зокрема тоді, коли стараємося дістати молодь до У. Н. Союза. Коли ми зможемо представити молоді, що Союз є національною твердинею, коли зможемо обзнайомити її з традиціями, історією і культурою нашого народу, то тим збудуємо ту тверду підставу, яка поможе нам у вербуванню нових членів до У. Н. Союза з рядів молоді. Кслиб „Юкреініен Вікли" була ґазетою, більшою своїм розміром, тоді можнаб писати про спорт більше, одначе з теперішним розкладом того часопису ми не можемо відпускати на спорт ще більше місця, ніж це ми досі робимо.

На тім покінчено дискусію над звітом відповідального редактора і на внесення радного С. Слободяна, попертe радним І. Лисаком і заступником гол. предсідника, В. Малевичом, принято звіт так, як був зложений, та уділено відповідальному редакторови вотум довіря одноголосно.

Наради закрито того дня в год. 7.14 ввечір.

(Далі буде).

ПОДЯКА.

Я, нижче підписаний член від. 90 У. Н. Союза, складаю сердечну подяку головним урядникам нашої організації за уділення мені допомоги з фонду запомогового в сумі $35, котрі мені стали великою помічю у моїм тяжкім положенню. Також дякую місцевим урядникам за їх труд.

Николай Андрійчин.

Дитина й Доля.

Дитина заснула над берегом глибокої криниці. Прийшла до дитини Доля, потермосила нею так каже: „Встань і йди відсіля, поки ти не впала у криницю, а то всі потім будуть казати, що то я винна!"

(Езоп, 6-те століття перед Хр.)

ВІДОЗВА

До українського громадянства.

Цього року минає 100 літ, як народився найбільший український поет Буковини, **Осип Юрій Федькович.** Для гідного відсвяткування столітніх уродин цього великого Українця та увіковічнення Його памяти створено осінню 1933 року з відпоручників усіх українських культурних установ і організацій Чернівців осібний **Комітет для вшанування памяти О. Ю. Федьковича,** що має завданням:

1) Влаштувати свято столітніх уродин Поета дня 9. вересня 1934 р.

2) Заснувати й удержувати приватну **Рідну Школу ім. О. Ю. Федьковича.**

3) Здвигнути памядник Поетови в пятьдесятьліття Його смерти 1938 р.

Діловий Комітет поробив уже потрібні заходи і приготування для осягнення наміченої цілі. Між іншим рішив Комітет видати 20,000 листівок з портретом Поета та призначив чистий дохід з тих листівок, як і зі всіх інших імпрез, що їх уладжуватиметься, для покриття в першій мірі видатків получених із основанням та удержуванням Рідної Школи ім. О. Ю. Федьковича та здвигненням памятника.

Для виконання всіх цих завдань потребує Комітет грошей.

В тій цілі звертається Комітет до всього українського громадянства з закликом, щоб Українці доказали свою національну свідомість та громадянську зрілість, і кожний по своїм силам допомогли грошевими датками створити й удержувати намічений Фонд ім. О. Ю. Федьковича та увіковічнити тим память нашого великого Поета.

Кождий Українець складає цього року датки на Фонд ім. О. Ю. Федьковича та послугується в листуванню лише листівками з портретом Поета, що їх видає Комітет.

Гроші просимо пересилати на руки скарбника Комітету ім. О. Ю. Федьковича — п. Василя Руснака, адвоката в Чернівцях, вул. Стефан чель Маре ч. 2.

Олександер Купчанко, голова; **Евген Масікевич,** заст. голови; **Василь Руснак,** скарбник; **Михайло Атаманюк,** 1-ший секретар; **Осип Горвацький,** 2-гий секретар.

Чернівці. 2 квітня 1934 р.

Вломник (до фільмової акторки): — Гроші, або смерть!

Акторка: Грошей при собі не маю, та можу вам дати мій автоґрам...

—o—

— Я був колись власником фабрики...

— Кому це ти говориш?!

— Викинений з фабрики!

З УКРАЇНСЬКОГО КНИЖКОВОГО РУХУ.

„БАЗАР".

Видання Бібліотеки Українського Военно-Історичного Товариства. Каліш, Польща.

(Допис з Парижа).

Без жадної потуги на художне опрацювання, без жадних літературних ефектів, а простими своїми словами оповідають учасники про Другий Зимовий Похід, про останню збройну боротьбу нашої армії за незалежність України. Ці, простими словами висловлені спогади учасників, тримають читача в надзвичайному напруженні на протязі 170 сторінок книжки „Базар", виданої Українським Военно-Історичним Товариством.

Другий Зимовий Похід, а „Базар" зокрема, уявляють собою символ жертвенности, мучеництва й легендарного героїзму нашої армії.

„Перевтома доходить до крайности... Вояки дослівно падають з ніг", — читаємо спогад учасника. „Козаки переживають дивний пpояв перетомленої уяви — масові галюцінації..." „Темна ніч, навали снігу, завірюха, 20 ступнів морозу. Не витримували коні, але вояки йшли". За 15 днів партизани зробили 750 верств маршу. Переходи були страшні, коли пригадати глибокий сніг, морози, бездорожжя, багна, через які доводилося проходити босим, зле одягненим, голодним воякам у безперестанному ворожому вогні. Треба додати що лишень 50% партизан мали зброю й 15% мали шинелі (більшість була лишень в сорочках, штанах і без чобіт). „Морози все дужчали й дужчали. Сніг у лісі сягав до пів метра. Козацтво ледви прокладало собі дорогу в лісі. Багато з них не мали верхнього одягу. Замісць нього на плечі накинуто або ковдру, або рядно, або звичайний мішок, що дала якась сердобільна жінка". „Перевтома людей переходила всякі межі. За кольоною тягнуться обизи, переповнені раненими. Через брак теплого отягу їх прикрито соломою, яку, щоб не спадала, попривязувано мотузками. Морози ставали попросту нестерпні. Сила людей була з відмороженими руками та ногами. Лікарі через брак ліків, обслуги й підвод не мали змоги допомогти їм..." Надія підняти українське селянство проти московських окупантів завела. Величезної повстанської організації, про яку так багато говорилося і на яку так багато покладалося надій, не було. До українського війська селянство ставилося дуже прихильно, але прихильність його виявлялася в допомозі пасивній — харчами, підводами, інформаціями, провідниками. Але активно виступати не зважилися. 17 листопада 1921 року большевицька кіннота оточила головну групу і розбила її, зарубавши в бою понад 400 вояків і захопивши до полону 537 вияків. Полонених в скількости 359 чоловіків (решта „повмирала") большевики розстріляли 21 листопада під містечком Базаром. Коли тих змучених, скрівавлених, майже голих українських вояків поставлено над викопаною могилою і большевицький комісар запропонував їм „узнати свої провини" перед радянською владою, у відповідь залунав гимн:

„Ще не вмерла Україна.."

Відразу загуркотіли скоростріли. З крівавої могили понісся стогін. Там умирали 359 борців за незалежність України.

Їх героїчний чин залишиться світлим образом і грунтом для майбутнього відродження України. Повстанці, яких вони не знайшли підчас свого походу, зявляться пізніше, натхнені героїзмом мертвих.

Читаючи „Базар", навіть до голови не приходить питання „в чім вина", чи „чия вина" (і була вона взагалі), що похід не удався. Муки і героїзм армії заслонюють все, і тільки що раз встає питання: як вони все це могли витримати?

Видана книжка дуже старанно, на доброму папері, з малюнками. Зокрема звертає на себе увагу малюнок окладинки — на жалібному тлі крівавими літерами написано „Базар". В книжці є й вірші, написані на десяті роковині трагедії під Базаром. Коштує книжка порівнюючи дешево: 3 польські злоті з пересилкою. Набувати її можна у голови Українського Военно-Історичного Комітету Ґенерального Штабу, ґенерал-хорунжого Марка Безручка (M. BEZRUCZKO. UKRAINSKE WOJENNO-HISTORYCZNE TOWARYSTWO. POLAND, WARSZAWA-PRAGA. UL. ELSTERSKA 8, M. 8).

Военно-історичне Товариство, видавши книжку „Базар", зробило великий вклад у справу викування нашої національної свідомости. Особливо ця книжка потрібна для ознайомлення тих, хто прийде по нас. Ми — рештки покоління, котре уміло вірити й боротись, на скільки ми замовчимо про те, в що вірили, про те, за що і як боролись, — то ті, що йдуть за нами, як сказав колись М. Осоргін, матимуть цілковите право випустити череду на місце нашого останнього спокою.

І.-Л. Морей де Моран,

Париж, Франція.

— Тату, чому Бог сотворив жінку на самому кінці?

— То ти того не знаєш? Коли би був сотворив її на початку, то вона булаб хотіла попросту інакше!

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

САВТПОРТ, КОНН.

На визвольну боротьбу і на Рідну Школу.

До Обєднання переслано $15 і акції Земельного Банку у Львові на суму 50 злотих, призначуючи $10 на боєву акцію, а $5 і 50 злотих на Рідну Школу. Ту квоту зложили: українська стейтова політична організація на стейт Конетікот $10, а відділ 84 У. Н. Союза $5 і акції на 50 злотих.

—o—

ЛУДЛОВ, МАСС.

На Рідну Школу.

Товариство ім. Івана Франка, від. 253, ухвалило на своїх зборах, щоби часть грошей із коляди, а то $10 вислати на Рідну Школу в Галичині. Гроші вислано через „Обєднання".

За Уряд: **В. Босик,** предс.; **Петро Павлів,** касієр; **Михайло Кульбанський,** секретар.

—o—

ГАРВЕЙ, ІЛЛ.

На читальню „Просвіти" в селі Глушкові, повіт Городенка.

Збіркою на повищу ціль занявся з лістою ч. 1: Н. Гуцул, в Гарвей, а жертви зложили: Н. Гуцул $10; І. Миленький $3; І. Худик $2.50; по $1: І. Корнафель, І. Чижо, А. Миленький, А. Кохарський, І. Устяновський, П. Макарик, Н. Шкляр. Разом $22.50.

На лісту Иосифа Ткачука ч. 7. в Бейон, Н. Дж., жертвували: И. Ткачук $10; І. Никифорчук $5; по $1: Т. Мудрий, М. Віякіс, Б. Климович, І Пасічник, Лев Бачинський, О. Тарнан, М. Хомин, П. Кудрик, В. Василько, С. Василько, А. Форштайн, Х. Батеіс, Дж. Павлів; по 50 ц.: Д. Липович, П. Верцюк, М. Фридрик, Г. Стрієк, М. Когут. — Разом $30.50.

На лісту Стефана Ткачука, ч. 4. в Дітройт, Міш., жертвували: С. Ткачук $10; по $1: І. Сорока, В. Пшик, д-р А. Т. Кібзей, И. Боднар; по 50 ц.: В. Кушнір, И. Біґодривка, А. Мадорук, Ю. Цебринський, Н. Стахів, Д. Войтишин, Т. Данилишин, Гр. Шеремета, П. Кухта, М. Крипітко, П. Кузик, Н. Ґорин, І. Курчак, С. Козлів; по 25 ц.: І. Шеремета, Е. Ганчарський, М. Бабій, І. Заблоцький, П. Старжинський, Ф. Голиндій, И. Косій, Д. Білик, П. Николин, Н. Тиро, І. Чайковський, Р. Романів, Д. Шалапай, М. Чубка, П. Єрис, П. Сеньків, А. В. Скуло, Д. Рубата, В. Ґерула, М. Кушнір. — Разом $26.

На лісту Д. Лукеника, ч. 9. в Вунсакет, Р. Ай., зложили: Д. Лукеник $5, Д. Лукеник $5 і М. Гафійчук $2. — Разом $12.

На лісту Юрія Бундзяка ч. 8 в Ню Йорку, Н. И., зложили: Ф. Томко $5; Ю. Бундзяк $2. Разом $7.

На згадані лісти зібрано готівки $98. На тусаму ціль комітет уладив забаву в Джоліет, Ілл., з якої було чистого доходу $24.25. Загально зібрано $122.25. Гроші вислано до краю на призначену ціль.

Комітет заявляє, що збірка на ту ціль продовжується далі. Комітет просить односельчан з села Глушкова, знакомих приятелів і щирих Українців, котрі ще не причинились нічим до попередньої збірки, щоби жертвували від себе хоч бодай малу жертву. Наступна збірка і імена жертводавців будуть оголошені пізніше в „Свободі".

За Комітет: **Василь Бойчук,** голова; **Василь Гуцул,** секретар; **Никола Гуцул,** скарбник.

Жертви і листи просимо пересилати на адресу:

NICK HUCUL,
14918 Winchester Ave., Harvey, Ill.

—o—

ВЕТЛЕГЕМ, ПА.

З хрестин на боеву акцію.

Дня 22. квітня в домі Теодора і Катерини Саврук відбулися хрестини. Чесні гості не забули при забаві за Рідний Край і зложили $13 на визвольну боротьбу. Збіркою занявся підписаний.

Жертвували по $2: Т. Саврук, М. Галевич; по $1: Н. Саврук, М. Білецький, М. Брус, І. Віхоть, І. Клойбер, Р. Бойко, С. Андрухів, Анна Салаш; по 21 ц.: Т. Лось, Ева Рига, І. Заведюк, Теодор Андрухів. Разом переслано через Обєднання до Рідного Краю на вище згадану ціль $13.

Николай Саврук.

ТАРЗАН І ЛЮДОЇДИ.

(98).

Довго й пильно Корак, син Тарзана, з допомогою вірних батькови Вазирів, шукав джунглями та лісами. Вони обшукали великий простір краю. Одначе, не дивлячись на їх увагу й працю, вони не знайшли ні одного сліду, ні одної познаки, яка могла би їм указати, що сталося з Тарзаном...

А тимчасом у королівській бані короля Елькомодельгаґа, троє людей здержалися в камінній кімнаті та наслухували, що говорили голоси, які доходили до них з оточуючих кімнат. „Це жіночий голос", сказав Комодофльоренсаль.

Вони побачили отвір у стіні, кілька стіп над головами. Тарзан підскочив легко до отвору. „Там темно", сказав він. „Цей голос походить від когось у слідуючій кімнаті". Як це можна знати, коли там зовсім темно?" сказав князь.

„Якби там хтось був, я був би почув його носом", сказав Тарзан. „Мій приятелю", сказав Комодофльоренсаль; „я можу вірити багато про тебе, але не це". Тарзан засміявся. „Я цього певний", він сказав, „і піду туди на розвідки".